

Hoofdstuk 5 De rechten van het kind

Uit: De Wereld van het kind, wat kinderen aan volwassenen over hun problemen te zeggen hebben, Helen Parkhurst

'Het recht om gehoord te worden – en een Geheim te hebben.'

Wij die een sociaal geweten hebben, zijn van mening, dat ieder kind het recht heeft, in behoorlijke omstandigheden ter wereld te komen, dat hij, in een democratie als de onze, het recht heeft om alles te doen wat nodig is om het leven te houden, zelfs als zijn ouders deze essentiële dingen niet kunnen verschaffen. Om dit te verwezenlijken zijn staats- en particuliere bureaus opgericht om in zijn behoeften te voorzien.

Dat ieder kind de bescherming van een huis en ouders moet hebben is belangrijk, omdat het gevoel dat hij ergens bij hoort prettig is.

Stephen, een wees die in een pleeggezin zou worden opgenomen, wierp me een onderzoekende blik toe en zei: 'Ik wil het gevoel hebben dat ik in dat huis hoor!' Erbij horen, niet alleen op de wereld staan, is van het grootste belang voor ieder kind.

Toen ik een groep kinderen die ook op adoptie wachtten, vroeg mij te vertellen, wat ze graag zouden willen, antwoordde Charles (negen jaar): 'Een huis met een tuin er achter vol vruchten en bloemen'; Jerry wilde een piano hebben, zodat hij 'van 's morgens tot 's avonds kon zingen'; Kate 'een moeder die geduld zou hebben met haar kinderen' ; terwijl een mager, te klein meisje van zeven, Gloria, met een strak piepstemmetje zei: 'Ik wil iemand die me gelukkig maakt.' Gloria was een van die kinderen die 'zomaar wachtten' op een tehuis.

Ik informeerde, hoe zij dacht dat zij iemand anders gelukkig zou kunnen maken, en zij sloot haar antwoord in het keurslijf van twee koude woorden : 'Zoet zijn.' Hoewel er bijna iets knapte in me, speelde ik het nog klaar te zeggen: 'Hoe zoet zijn?' En met een zielig klein stemmetje kwam dit afgemeten antwoord: 'Niet vechten, niet tegenspreken en niet vloeken.'

Haar antwoord deed me even pauzeren. Waar had zij horen vloeken, en was het van toepassing op haar? Ik had het hart niet het te vragen. Weer sprak Stephen: 'Ik zou graag willen, dat ze me net eender behandelden als mijn ouders zouden doen.' Nieuwsgierig vroeg ik :

'En hoe zou dat dan zijn?

Hij stond daar heel stil -ik dacht dat hij niets zou zeggen. Maar hij zei met een wrang glimlachje verlegen: 'Lekker gezellig.' Charles zag eruit als een hard brok sproetig graniet. Hij raakte dikwijls in moeilijkheden zoals de meeste negenjarige jongens overkomt, maar toch was hij de jongen die een tuin vol bloemen wou hebben. Toen Stephen klaar was, stak Charles zijn hand op. waarmee hij te kennen gaf, dat hij er nog iets aan toe te voegen had. Met een stem die niet veel meer was dan een hees gefluister, zei hij: 'Je wilt iemand hebben, die je 's avonds instopt en je een zoen geeft.'

Deze eenzame kinderen herinnerden zich snoepjes bij het naar bed gaan, vaders en moeders die even met hen praatten voor het licht werd uit gedaan. Zulke dingen hadden zij gekend, en daar verlangden zij naar. Ze wilden best afstoffen en dweilen en schoonmaken; zij stonden er voor in dat zij vaten konden wassen en zij wisten dat je, als je af- stofte, 'onder de bedden en de toilettafels en de vensterbanken moest stoffen.' In ruil daarvoor, vroegen ze eenvoudigweg om wat vriendelijkheid en begrip. Zij wilden erbij horen !

Een jongen van negen jaar, Lee genaamd, vond het een ideaal te zijn 'iemand als de dame in ons blok, waar hij vroeger woonde. Ik liet hem op zijn eigen manier over haar vertellen.

'Het is een erg aardige dame -ze heeft vier jongetjes. En soms zijn er niet veel jongens in de buurt; ze gaan naar de bioscoop, en dan was het zo eenzaam in het blok, omdat er dan

niemand was om met je te spelen. Soms had ik geen geld om naar de bioscoop te gaan en dan betaalde zij voor mij.'

'Ja,' was alles wat ik uit kon brengen en hij voegde eraan toe: 'Soms als mijn moeder in het ziekenhuis is, zorgt ze voor mij ook.. Hij voelde zich aangetrokken tot deze vrouw met haar grote hart, die hem kon laten meegenieten van alle genoegens die haar gezin had; zij had begrip voor een eenzaam jongetje. Zij wilde niet, dat hij alleen achterbleef in die smalle, zonloze st~ten.

Patsy, twaalf jaar, wist precies hoe ze graag in de huiselijke kring zou worden opgenomen. 'Zij zouden mij kennis laten maken met hun vrienden, en wij zouden gaan zitten praten, -en zij zouden je vertellen dat ze je morgen of zo mee uit namen -en zij zouden je klaar maken voor school.' En, zoals Lee zei: 'Ze zouden me soms mijn zin laten doen.'

Dat is wat iedereen, ongeacht de leeftijd, wil, omdat men, door soms zijn eigen zin te mogen doen, dat innerlijke zelfrespect krijgt dat zo noodzakelijk is voor een gevoel van geluk. Een kind probeert niet zijn eigen zin te krijgen louter en alleen om een oudere te tarten, maar hij heeft wel degelijk behoefte aan het gevoel, dat er tenminste een klein stukje van zijn innerlijk leven intact is. Het is zijn zelfverwezenlijking; het is datgene waarop hij zijn hoop en verwachting bouwt.

Hij bouwt rondom dat kleine, innerlijke eilandje en zegt met een gevoel van zekerheid tot zichzelf: 'Dat ben ik!' Een kind zonder een ik (ego) is een verloren kind.

Als wij deze dingen begrijpen, zien we ook in, dat er inderdaad noodzakelijke omstandigheden, noodzakelijke belangen, noodzakelijke momenten zijn, die goed zijn voor ieder kind.

Hoe zou Uw eigen kind denken over deze rechten? Misschien is het beschermd en bemind en heeft het geen pleeggezin nodig, maar hoe beschouwt het, als het hem vrij staat te spreken tegen iemand in zijn kinderwereld, datgene waarop zijn eigen bestaan uiteindelijk terug- valt? Wat zegt hij van U, zijn ouders?

Laten wij eens kijken naar enkele van de andere kinderen, die met mij hebben gepraat over de rechten van het kind. Hun ongeschreven wet scheen zich hoofdzakelijk te concentreren op aangelegenheden, die voor ieder kind van bijzonder groot belang zijn, hoewel sommige vaders en moeders ze misschien wel onbelangrijk vinden. Cuders die 'er een regel van maken' ervoor te zorgen, dat rekening wordt gehouden met de behoeften en verlangens van ieder lid van het gezin, en die niet graag zouden willen dat iemand constateerde, dat zij in dit opzicht in gebreke bleven, ontnemen vaak het kind, zonder het te weten, het recht om een verzoek te doen, het recht om te kennen te geven, dat het zich niet volkomen op zijn gemak voelt in zijn omgeving.

Een jongetje van acht jaar zei eens tegen me, toen we het over 'vergeten' hadden: 'Ik hoef niets te onthouden, want ik heb iemand thuis en ook iemand op school, die dat voor me doet.'

Het is net zo iets als wanneer het ademen onnodig werd ge- maakt door iemand anders die dit voor hem deed. Maar ieder kind eist het recht op om zelf te ademen, en het recht om te voelen dat hij het recht zichzelf te zijn kan verwezenlijken. Te grote zorg en toegeeflijkheid kunnen een vorm van slavernij worden voor degene die deze attenties accepteert.

De rechten, waarvan verschillende jongens en meisjes me vertelden dat ze ze in de eerste plaats wilden hebben, zijn talloze malen door kinderen opgesomd, en evenveel malen over het hoofd gezien. Waarschijnlijk is het feit, dat hun eigen routine volwassenen gaat vervelen er de oorzaak van, dat zij zo vaak de steunpilaren van een kinderleven niet zien.

Midden op een drukke ochtend kan een verstrooide moeder zich haar houding wel niet bewust zijn. Die steunpilaren zouden voor het grootste deel gemakkelijk kunnen bestaan uit een vriendelijk knikje of een meelevend woord. De kinderen noemen dit rechten. Daar hoort nog bij : het recht van het kind om te mogen zeggen wat hij te zeggen heeft, het recht dat er naar

hem geluisterd wordt als dat dringend nodig is en bij gelegenheden die hij belangrijk vindt; het recht dat zijn opvatting behoorlijk naar waarde geschat wordt; het recht om iets uit te mogen leggen zelfs nadat een ouder broertje of zusje net zijn mening over het jongere kind ten beste heeft gegeven; het recht op een objectieve en geduldige behandeling.

Eveneens heeft hij het gevoel, aanspraak te kunnen maken op het recht, te zeggen wat hij wil zeggen of doen, of op de hoogte te worden gesteld van iets waar hij op dit moment nog niet oud genoeg voor is ; het recht om ronduit vragen te stellen; het recht om duidelijke aanwijzingen te krijgen en onomwonden redenen; het recht zijn eigen brieven te openen en te lezen; het recht om onder vier ogen met een van zijn ouders te praten; het recht een broertje of zusje te vragen zijn kamer te verlaten, omdat hij rust wil hebben en zijn evenwicht of zijn moed moet hervinden. En het kostbaarste van alle rechten die door jongens en meisjes met wie ik gepraat heb zijn opgesomd, is misschien wel het recht, een geheim te hebben.

Wat me het meest interesseerde aan deze kinderen was hun houding. Zij waren niet hard en zij stelden ook geen eisen -zij gaven de schuld niet aan hun ouders, zij namen niemand iets kwalijk en zij beklagden zich niet. Ieder stelde zijn diepste behoefte als iets waar hij op hoopte. De gedachte, die aan al hun verlangens ten grondslag lag, zou men als volgt kunnen samenvatten: 'Ik hoop toch zo dat het mij mogelijk zal zijn om volwassener te worden en n..et zo belangrijk als de andere leden van het gezin.' ;

De opname van een gesprek met enkelen van deze jongens en meisjes zal een vollediger beeld geven van de rechten, waar zo veel kinderen van ganser harte naar snakken.

.Ik denk er zus over en mijn ouders zo,' zei Bert (tien jaar). .Zij laten me niet vertellen wat ik graag vertellen wil, omdat ze vinden dat ik nog te jong ben.' Maar na enig d66rvragen ontdekte ik, dat het niet zozeer het verlangen was om te spreken of aangehoord te worden, als wel het recht om zich deelgenoot te weten in familieaangelegenheden. Als je erbij hoort, geeft dat je een zekere standing en het maakt dat je graag volwassen wordt; als je buitengesloten wordt heb je het gevoel dat ze je in de kou laten staan.

Toen de tienjarige Stella zei: 'Ze beschouwen me niet als gelijke,' was mijn vraag: 'Ben je dat dan?' Zij schudde het hoofd. 'Nee, maar ik zou toch zo dolgraag willen dat ze me er zo nu en dan eens in haalden. ,

Taylor, die ook tien was, vond, dat hij te veel aan zijn oudere zusje werd overgelaten. Hij vond het niet erg, als zijn moeder hem raad of instructies gaf, maar als haar instructies hem via een ander bereikten, voelde hij zich gedegradeerd en opzij geschoven, want dan mankeerde er zijn moeders gevoelige warmte en inzicht aan.

Het totaalbeeld dat ik kreeg scheen erop te wijzen, dat de houding van de ouders de gevoelens van de tien-, elf- en twaalfjarige kinderen nog meer kwetste, dan hun woorden. Men moet niet vergeten, dat kinderen in deze periode gewoonlijk scherp en objectief oordelen bij intellectuele problemen, maar dat zij, wat persoonlijke problemen betreft, in die tijd iets emotioneler en gevoeliger zijn.

Ik vroeg aan Stephanie, die bijna dertien was, of zij een reden kon zien waarom het een of andere kind sommige handelingen of besprekingen werden onthouden en zij antwoordde op haar slimme manier: 'Misschien vinden ze het wel goed voor iemand anders maar niet voor jou.' Toen vertelde ze ter illustratie over haar broertje, dat vier jaar jonger was. 'Er zijn wel dingen, waarover we hem niet met ons laten praten. Ik praat over school of zoiets met mijn moeder , en ik maak hopen plannen en het is reuze ingewikkeld, en dan komt hij binnen en zegt: 'Waar gaat dat allemaal over?' en dan vertellen we het hem niet.'

Toen ik vroeg waarom zij dit deden, zei ze: 'Ach, weet U, het zou wel eens vervelend voor ons kunnen zijn als hij erover ging praten.'

Terwijl zij over haar moeilijkheid praatte, begonnen de andere kinderen, die aanwezig waren, in te zien, dat de problemen, die Stephanie, hoewel ze helemaal nog niet volwassen was, met haar jongere broertje had, ongeveer gelijk waren aan de problemen, die hun eigen oudere

broertjes en zusjes met hen hadden. Binnen twee minuten kon zij hen veel beter helpen dan welke volwassene ook.

Toen zei ik: 'Goed, al heeft hij dan niet het recht om er bij te zitten als jij je persoonlijke problemen bespreekt, wat voor recht heeft een jonger broertje of zusje dan wel?'

Stephanie dacht een ogenblik na en antwoordde toen: 'Als het over school of zo gaat, dan moet hij de kans krijgen om onder vier ogen over zijn klas en zijn problemen te praten.'

Marilyn (twaalf jaar) wilde later thuiskomen dan haar moeder goed voor haar vond. Zij gaf vastbesloten als haar mening te kennen: 'Ik vind het niet te laat, en moeder moet het maar goed vinden.'

De anderen waren het niet met haar eens, maar vonden wel, dat zij het verzoek moest mogen doen, ook al werd het niet toegestaan.

Een van de groep zei: 'Zij moet toch het recht hebben uit te leggen, waarom ze nou juist op die tijd wil thuiskomen en dan moeten ze haar vertellen waarom ze dat niet mag.' Het was dus duidelijk, dat zij vooral 'het recht om te vragen' wensten, en Marilyn gaf toe dat dat het was wat ze graag wilde, meer nog dan de permissie om later thuis te komen.

Stella betreurde het, dat de langzame kinderen in een klas soms 'allerlei aanmerkingen krijgen' -er werd hun gezegd dat 'ze dit niet konden en dat niet konden' -en ze zei dat ze vond, dat zij ook rechten hadden, nl. dat zij 'een kans moesten krijgen.' Ik vroeg haar of zij een kans als een recht beschouwde, en zij antwoordde: 'Ja, in zekere zin, maar ik geloof niet dat het recht om iets te doen altijd betekent dat je de kans krijgt om dat te doen.'

Ik meende dat zij misschien een andere term zouden kunnen vinden. 'Recht' scheen hun bedoeling niet helemaal weer te geven, dus vroeg ik: 'Is er nog een ander woord behalve 'rechten' dat je zou kunnen gebruiken en dat voor je ouders misschien prettiger is?'

Taylor antwoordde onmiddellijk: 'Nou, privileges. Je vindt het prettig privileges te hebben en iets te kunnen doen.'

Ik vroeg of zij de neiging hadden iets te eisen van hun vaders en moeders, en of zij misschien eisen met rechten verwarden.

Frances zei: 'Nou, mijn kleine broertje is een beetje koppig, en als hij zijn zin niet krijgt, wordt hij vreselijk kwaad, en moeder wil het hem niet geven omdat hij zo jankt en zegt: 'Waarom ka'rl ik dit of dat nou niet krijgen?' (Het recht om iets te doen.) ''','

'Misschien vindt zij, dat hij nog niet groot genoeg is,' suggereerde ik en Frances antwoordde: 'O, nee, moeder vindt dat hij het recht heeft, maar hij moet het op een aardiger manier zien te krijgen.'

'En dus?' vroeg ik ertussen door. 'Nou, als moeder het niet goedvold dat hij iets deed, dan zou hij kunnen zeggen: 'Wilt U me alstublieft uitleggen waarom?'

Waarop Taylor er nog aan toevoegde: 'Och, als je iets vraagt, dan denken je ouders soms dat je brutaal begint te worden, en je moet het ook niet mogen doen als je werkelijk brutaal bent. Maar als je het op een aardige manier vraagt heb je veel meer kans je zin te krijgen.'

'Je bedoelt dat het een verschil in kans maakt?' vroeg ik. 'Ja, dat geloof ik wel,' zei hij waardig.

Al die tijd had Stephanie rustig staan nadenken, en toen Taylor klaar was, leunde ze naar mij over met nog een opmerking. 'Er is iets -ik dacht er zojuist aan een kans (een recht) is iets dat je bewijzen kunt!' Ze hield op en dacht na; toen zei ze, met een volmaakte zekerheid: 'Weet U, je kunt het echt bewijzen!' Ze was heel ernstig en opgewonden en had kennelijk nog meer te zeggen. Dus zei ik: 'Leg dat eens uit.'

Zij ging levendig door, en alle anderen luisterden gespannen. 'Nou, je ouders geven je de kans om iets te doen -als je vroeg je huiswerk maakt (eraan begint), is dat niet echt een recht, maar als je je huiswerk maakt (afmaakt), dan heb je het recht (om andere dingen te doen), weet je, want dan zullen ze begrijpen dat je ertoe in staat bent de tijd te verdelen).'

Stephanie had haar gedachte niet helemaal afgemaakt, dus vroeg ik: 'Hebben de ouders, of de kinderen meer rechten in een gezin?'

Zij waren het er allen over eens, dat de ouders meer rechten hadden, want, zo zei Taylor: 'Je ouders zijn ouder en ze weten meer van alles af, en zij zijn ook kinderen geweest en zij hebben die bepaalde rechten ook gehad.' Hij had nog wel door willen gaan, maar Stephanie, die had proberen te bedenken hoe ze het probleem duidelijker kon maken, viel hem in de rede. 'Rechten zijn eigenlijk net als verantwoordelijkheid, zij gaan samen met verantwoordelijkheid!'

'Bedoel je,' vroeg ik, 'dat kinderen verwachten moeten iets in ruil te doen voor hun rechten?'

'Ja, ja!' riep Stephanie. 'Dat is het! Hoe meer verantwoordelijkheid je hebt, hoe meer rechten je zou moeten hebben!'

'Maar,' daagde ik uit, 'als je die rechten krijgt, wat voor invloed heeft dat dan op de huishouding voorzover het de ouders betreft? Wat voor gevoel zal dat oproepen, denk je, Taylor?'

Aller ogen waren op hem gericht, toen zijn antwoord kwam. 'Ik geloof dat het heel vriendschappelijke gevoelens zou oproepen, want als iemand je het recht geeft iets te doen, dan wil je hem natuurlijk ook helpen om zijn moeilijkheden te overwinnen!'

'Nou,' merkte Stephanie op, 'je recht wordt dan je verantwoordelijkheid, en dan moet je het wel zo goed mogelijk doen.'

Lang na deze opname zaten de kinderen nog wat na te praten, omdat zij zeer geïnteresseerd waren in de wederkerigheid als daad, en in het uitruilen van diensten, wat het leven thuis veel aangenamer zou maken. In de zitkamer van de kinderen voegde een andere groep jongens en meisjes zich bij hen, in leeftijd variërend van acht tot dertien, die naar de studio waren gekomen om deel te nemen aan een andere opname. De twee groepen praatten met elkaar en wisselden hun ideeën uit, tot hun eigen voordeel en het mijne.

Zij konden zichzelf zien in de positie van anderen, en op die manier konden zij beter begrijpen dat, wat men wil hebben en dikwijls krijgt door er persoonlijk om te vragen, zeer verschilt van wat uit vrije wil als een privilege wordt gegeven door ouders, die uit je gedrag opmaken, dat je groot genoeg bent geworden om van dat privilege te profiteren en het naar waarde te schatten.

Connor, elf jaar, bad blijkbaar intens nagedacht over de kwestie van het volwassen worden en begreep de last die vaders en moeders hun kinderen, die zo graag op willen schieten in hun groei, vaak aandoen. 'Ik geloof niet, dat ouders weten, dat er geen scheidslijn is.'

'Wat bedoel je daar precies mee?' vroeg ik hem. Als een jeugdig filosoof antwoordde bij: 'Och, er is geen leeftijd waarop je, net als op een verjaardag, ineens wakker wordt en tot de ontdekking komt dat je een verantwoordelijkheidsgevoel hebt. Je krijgt dat niet op een bepaald moment, maar je wordt het de hele tijd. Daarom moet je het aldoor proberen -en terwijl je het leert, maak je natuurlijk een hele hoop fouten. Ik kan het niet zo goed uitleggen, maar het komt doordat je de hele tijd bezig bent te groeien -en ik vind dat je het recht behoort te hebben te doen wat je doen moet.'

Ed, die nog maar acht jaar was, onderbrak hem en zette deze lange speech kracht bij. Hij was erg ernstig. 'En het doet je gewoon pijn onder je hart als je de noodzakelijke rechten niet krijgt. tenminste, zo zie ik het.' :c

Mary glimlachte een beetje beschermend, want, daar zij al twaalf was, had zij enkele van de problemen waar de jongere leden van de groep nog mee worstelden, allang overwonnen.

'Denk niet dat ik dat niet heb meegemaakt, want dat is heus wel ZO, maar ik schijn er overheen gekomen te zijn. Soms vraag ik me af: "Wat is er toch eigenlijk met ouders aan de hand?" Maar ik ben nu zo ongeveer tot de conclusie gekomen dat zij liever hebben, dat kinderen jonger blijven, omdat dat leuker voor hen is -want als de kinderen ouder worden, raken zij verder van hun ouders af.'

'Ja, dat is het,' zei John van negen. 'Soms wil mijn moeder me knuffelen, en ze weet dat ik daar, als ik groter word, niet veel tijd voor zal hebben, want dan moet ik voetballen en mijn huiswerk maken.'

Hoewel er, zoals Connor had gezegd, geen speciale scheidslijn is, noemde John in zijn opmerking een tijd, dat kinderen het gevoel beginnen te krijgen dat zij teveel in toom worden gehouden, en dat zij moeten wachten om mensen in de maatschappij te worden, zoals de periode waarin zij hun uren en hun energie zowel aan voetballen als aan huiswerk moeten wijden.

'Misschien vinden ze je op het ogenblik aardiger,' suggereerde ik plagend.

Siegrun, tien jaar, legde nu een getuigenis af. 'Mijn moeder zei dat ik, toen ik klein was, twee of drie jaar, zo lief was! Ik kwam zonder hard te kloppen de trap af, en ik was aardig en beleefd, en ik maakte een kniebuiging -maar nu kom ik naar beneden als een stoomwals en ik zeg 'Hallo' en daarmee afgelopen. Ik geloof dat zij het helemaal niet prettig vindt dat ik groot word.'

De kinderen willen deel hebben aan ideeën en interesses, en ze willen binnengeleid worden in Uw wijdere wereld. Zij hebben behoefte aan kameraadschap, en zij willen er respect voor in ruil geven. Zij willen dat ook hun ouders 'volwassen' worden. Als zij het gevoel hebben dat de ouders vertrouwen in hen hebben en hun nieuwe privileges schenken en nog meer rechten erkennen naarmate de weken en maanden voorbijgaan, blijven zij dicht bij degenen die van hen houden. Zij willen beslist niet als 'baby's' beschouwd worden - en vooral niet door hun volwassen vrienden of leeftijdgenoten.

Hoe kunnen ouders al de nuances van het volwassen worden ontdekken en de kleinigheden opmerken die het kind rechten noemt? Het antwoord ligt natuurlijk in het vinden van manieren om de kinderen ertoe te brengen open en eerlijk te spreken over zijn verlangens. Alleen geduldige ouders spelen dit klaar.

Een intelligente vriendin van mij bedacht een ingenieuze manier om gezinsproblemen onder de coupé te nemen, waardoor alle leden van haar gezin de zegen van een gezond vermaak konden smaken. Zij wilde vanzelfsprekend graag, dat de kinderen hun behoeften kenbaar maakten, maar zij wilde ook te weten komen hoe zij in werkelijkheid over hun ouders dachten.

De lunchtijd op zaterdag werd vrijgehouden als een uur waarop het hele gezin bij elkaar kwam, de rollen omdraaide en elkaars karakteristieke spraak, maniertjes en houdingen zou uitbeelden. Ieder kind en iedere volwassene had bij die gelegenheid het recht om karaktertrekken en gewoonten en eigenaardigheden van de persoon die hij verkoos te spelen, te vertonen, zonder enige terughoudendheid of risico voor zijn positie in het gezin.

Van deze geïmproviseerde vertoningen leerden de vader en moeder veel over zichzelf en tot hun verbazing merkten zij, dat zij, zonder dit te willen, verschillende kleine rechten die de kinderen hadden willen hebben, maar niet genoemd hadden, over het hoofd hadden gezien. De kinderen hadden het verzoek daartoe nooit gedaan, want aangezien zij die rechten zo vreselijk graag wilden hebben, hadden zij het als vanzelfsprekend aangenomen dat de ouders er wel van op de hoogte moesten zijn.

Als een voorbeeld van een van die veelbewogen zaterdagmiddagbijeekomsten vertelde mijn vriendin van een lunch waarbij zij werd gespeeld door haar twaalfjarig dochttertje, de oudste van drie kinderen. De jongste jongen, toen acht jaar, nam de rol van zijn tienjarig broertje, die op zijn beurt de vader ten tonele voerde. Op die dag, herinner ik me, probeerde de vader de rol van zijn dochter te spelen, terwijl de moeder de lunchtijd doorbracht met het imiteren van haar jongste zoon.

Toen de tienjarige jongen binnenkwam liep hij met zware, grote passen, h'mde en ho'de erg, en kuchte verscheiden malen voor hij op zijn vaders gewone plaats ging zitten. Het tafelgesprek begon levendig, maar de pseudo-vader, tegen wie niet gesproken was, was een

beetje in de war en vestigde de aandacht op zijn aanwezigheid door de anderen in de rede te vallen.

'Het was een erg drukke dag,' verkondigde hij, 'een buitengewoon drukke dag op kantoor - zoveel mensen bij de lunch. En nog wel belangrijke mensen ook -hmmm, hmmm, -altijd belangrijke mensen. Soms zijn ze wel vervelend, weet je.'

Hij bleef onophoudelijk doorpraten, alsof dat Oe gewoonte en het recht was van de heer des huizes. 'Maar vandaag was het anders.' Hier gesticuleerde hij uitbundig, legde zijn servet goed en bleef het middelpunt van de belangstelling. 'Een erg aardige man heeft vandaag met me geluncht, een charmant man, lieve.'

'Wie was het? Vertel het ons, Pappie,' zei de moeder, in de gedaante van de tienjarige jongen.

'Dat kun jij helemaal niet begrijpen, lieverd, daarvoor ben je veel te jong -heus -veel te jong.'

Nu sprak de twaalfjarige dochter, in de rol van haar moeder. 'Vertel het ons, schat, wie was er bij je op de lunch? Ik zou het zo dolgraag weten?'

Met een diepe basstem zei de nieuwbakken vader: 'Een zeer intelligent man, een charmant man, lieve,' en toen, trots, kwam de climax: 'le zult wel verbaasd zijn -het was George Washington!'

'Wat enig,' zei de twaalfjarige in haar volwassen rol. 'En waar hebben jij en meneer Washington over gepraat?'

Waarop de vader-van-dat-uur, volkomen zeker in die rol, met een achteloos opzij schuiven van honderdvijftig jaar, antwoordde met de verbijsterende opmerking: 'Natuurlijk over zijn brug!'

Uit zulke spelsituaties kan men, als men het spel als een kunst gebruikt, veel dat belangrijk is aan tot nu toe onderdrukte gedachten en verlangens en behoeften, leren. Tegelijkertijd brengt een dergelijk spel het hele gezin afleiding en vermaak. Door wat de moeder mij vertelde, geloof ik dat ik het bij het juiste eind heb als ik zeg, dat deze uitvinding geïnspireerd was door mijn programma over de Wereld van het Kind.

Tijdens mijn eigen bijeenkomsten met kinderen voorbij de grens van deze wereld, heb ik veel kinderen het feit kunnen leren inzien, dat de verantwoordelijkheid die bij een recht hoort, voor de ouders even belangrijk is, als het recht-zelf voor hen. Kinderen zijn vaak verbijsterd als zij in contact komen met volwassenen, omdat volwassenen, hoewel zij elkaar iets verzoeken in plaats van eisen, soms deze volgorde omdraaien als zij met kinderen te maken hebben en eisen gaan stellen. Toch kijken zij boos. 'Is een kind iets eist.

Maar wat jonge kinderen diep in hun hart eigenlijk wensen is consideratie en respect, en zij zijn bereid er hard voor te werken. Zij beschouwen het als een belangrijk privilege waar ze naar willen streven het te krijgen, want zij willen, in de ogen van de volwassenen met wie zij leven, ook 'erbij horen in dat huis.' Zij geloven, met Stephanie, dat rechten net verantwoordelijkheid zijn en samengaan met verantwoordelijkheid.

Het kind heeft waardigheid en een gemakkelijk geloof. Hij gelooft in de bekwaamheid van zijn ouders hem te leiden. Maar soms voelt hij zich gestraft en op een zijspoor gezet, als hij niet aangemoedigd wordt volwassen te worden. Hij wil zijn ouders een plezier doen en als hij dat niet kan, tobt hij erover. Zijn verwarring zou gemakkelijk uit de weg geruimd kunnen worden, als zijn ouders maar wilden begrijpen dat zijn problemen echt zijn en niet altijd door hemzelf opgeroepen; dat de kleine dingen in elke ervaring pijnlijk zijn en begrepen moeten worden. Zijn uitgangspunt zou, allicht het dan ver verwijderd van dat van zijn ouders, wel eens de uitkijkpost kunnen worden van waaruit zijn toekomst in kaart gebracht moet worden. De invloed van de ouders op de kinderen hangt niet af van hun succes in de ogen van de wereld, maar van hun zachtheid en begrip en van hun zich kunnen herinneren dat ze zelf eens kinderen zijn geweest. Het kind heeft nog steeds behoefte aan de vriendschap van andere kinderen om ware grootheid en geestelijke houding te kunnen verwezenlijken. Ouders en kinderen hebben elkaar nodig. Zo nu en dan zullen er wel eens ervaringen zijn, die beider

zielen op de proef stellen, evenals in iedere grote vriendschap tussen menselijke wezens, maar de slag zal gewonnen worden als zij elkaar op vriendschappelijke basis tegemoet treden. Slechts wijze ouders kunnen goede vrienden zijn. Alleen door vriendschap kan men een kind het gevoel geven dat hij veilig is, begrepen wordt en erbij hoort.